Saksumdal Tempel

Kulp opp ned

Mercedes Mühleisen

Performance lørdag 17.10.2026 kl. 18.00

Kulp opp ned er en installasjon og en performance laget for Saksumdal Tempel.

Det hele begynte med en lekkasje. Jeg var i Saksumdal i mars. Den råtnende marssnøen dekket bakken, og det var kaldt. Jeg hadde akkurat kommet reisende fra Oslo og sto sammen med Tarald i en mørk kjeller. Han sto og skrudde på et stort rør for å koble på vannet som hadde vært avstengt gjennom vinteren. Og så bare eksploderte det. Vannet blåste oss bakover så jeg mistet caps og briller. Det sprutet ut av vaskene, ut av rør i veggene, vannet dannet store pytter på gulvene. Vi var våte inn til beinet. Vannet var brunt og luktet jern. Jern og myr.

Alt dette uregjerlige vannet som presset seg opp fra bakken, fikk meg til å tenke på spøkelser. Spøkelser er også en form for lekkasjer. De er et tegn på at tiden er lekk og at fortiden siver inn i nåtiden. Jeg bestemte meg for å lage et rom for spøkelser i Saksumdal Tempel.

Blant alle spøkelser var det utburden jeg tenkte på. Utburden er gjenferdet etter et barn som ble satt ut i skogen for å dø. I sagnene roper eller synger de i skogen på sene høstkvelder, eller sniker seg inn til mødrene sine om natten for å drikke melk mens hun sover. Utburdene er gjerne små, men det fortelles at de kryper opp på ryggen til folk som går i skogen og trykker dem ned gjennom skogbunnen til underverdenen. Det finnes historier om dem overalt i Norge.

Fortellingene om utburdene florerte samtidig som det på 1600-tallet ble innført dødsstraff for kvinner som fødte i skjul eller satte barn ut i skogen. Bygderykter kunne være nok til å bli dømt. Samtidig ble det å få barn utenfor ekteskapet kriminalisert. Stat og kirke bidro med andre ord sterkt til at barnedrapene skjedde. Den nådeløse håndteringen av kvinner dømt for barnedrap forteller om frykt for og ekstrem kontroll av kvinnelig seksualitet. Den samme kontrollen dukker også opp i dag, bare i andre former.

Men tilbake til vannet. I sommer gikk jeg til en kulp hver dag og skrev. Det var der ideen til arbeidet kom. Jeg begynte å tenke på hvordan jeg kunne lage vannansamlinger, eller kulper i keramikk, og plassere dem rundt i tempelet, ta dem med inn til spøkelsene.

Kulpene henger sammen med en mytologisk idé fra bronsealderen, som også har gjenklang i folkediktningen: at dødsriket, eller underverdenen, befinner seg på den andre siden av vannflaten i kulper, innsjøer og myrer. Vannskorpen blir både grense og inngang til en annen verden. Refleksjonen i vannet er en åpning mot dødsriket, en verden som ligner vår, bare snudd opp ned.

Kulpene har også noe sirkulært ved seg. Vi kommer alle fra en indre kulp, der vi ligger og flyter i fostervann. Kulpen er et første rom. Da er det også nærliggende å tenke seg det siste rommet, dødsrommet, som en annen og større kulp. En kulp vi vender tilbake til når vi er ferdige med å leve. Menneskene har tenkt på dette, og hvisket om det, opp gjennom århundrene.

Vi samles i Saksumdal Tempel ved solnedgang for å møte utburdene ved kulpene. Performancen starter kl 18.00 og varer i ca 20 minutter. Ha med varmt tøy. Etterpå serveres suppe og noe å drikke.

Bio

Mercedes Mühleisen (f.1983 i Østerrike) bor i Maridalen utenfor Oslo og gikk ut av Khio i 2010. Hun jobber primært med videoinstallasjoner og performance, og har tidligere blant annet vist arbeider på Fotogalleriet, Oslo; Sandefjord Kunstforening, Sandefjord; Royal Albert Memorial Museum, Exeter; Kunsthall Oslo, Oslo; Astrup Fearnley Museet, Oslo og Kunstnernes Hus, Oslo.

For mer informasjon vennligst kontakt: info@saksumdal-tempel.no
Saksumdalsvegen 1341, 2608 Lillehammer
www.saksumdal-tempel.no